

LAUDATIO

În onoarea Domnului Profesor **Pascal SALIN** de
la Universitatea Paris-Dauphine, cu ocazia
acordării titlului de *Doctor Honoris Causa* al
Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

24 octombrie 2013

www.uaic.ro

Laudatio

În onoarea

Domnului Profesor **Pascal SALIN**,

Universitatea Paris-Dauphine,

Stimate Domnule Profesor,

Stimate Domnule Președinte al Senatului,

Onorați membri ai Senatului,

Distinși invitați,

Doamnelor, domnișoarelor și domnilor,

Oricât de pesimiști am fi, noi, europenii, trăim într-o societate civilizată. Gândim, ne exprimăm și circulăm liber, dispunem de o prosperitate la care străbunii noștri nici nu visau. Războaiele au devenit tot mai rare, iar gândirea rudimentară, specifică societății autarhice, care a stat la baza atâtor lucruri rele, de-a lungul celei mai mari părți ai istoriei umanității, pare să se estompeze tot mai mult. Astăzi, gândim, învățăm, muncim, scriem cărți sau facem afaceri într-o societate deschisă. Principiul fundamental după care se ghidează tipul de ordine socială ai cărei membri suntem este cel al

libertății individuale. Într-o carte scrisă acum aproape două veacuri, François Guizot, intelectual ilustru, prim-ministru al Franței de la acea vreme, susținea că istoria ”bătrânului continent” înseamnă, de fapt, o aspirație neostoită a omului către civilizație. După spusele sale, unul din principiile fundamentale care au stat la baza disoluției ordinii sociale primitive și care au permis avansul lent și fragil al umanității spre civilizație a fost libertatea personală.

Oamenii au reușit să se lepede, într-o măsură tot mai mare, de primitivism, de xenofobie, de mentalitatea războinică și de sărăcie pentru că au învățat și continuă să învețe să-și regleze relațiile după principiul abținerii de la utilizarea coerciției sistematice și al corolarului său, proprietatea privată. Însă libertatea individuală, deci, civilizația, nu a fost niciodată un cadou pentru oameni. Ea a trebuit dobândită cu eforturi titanice, după cum a trebuit să fie apărată zi de zi. În această luptă nesfârșită, intelectualii au jucat un rol fundamental. A trebuit ca ei să-i justice importanța extraordinară, s-o ferească de pericolul folosirii pe post de monedă de schimb, utilizată pentru a intra în posesia unor avantaje meschine și temporare, să lupte neîncetat pentru a o feri de pericolul tiraniei. Dacă, în prezent, ne bucurăm de binefacerile libertății, datorăm acest fapt esențial al condiției noastre de oameni civilizați apărătorilor ei neobosiți, veritabili cavaleri ai libertății. Astăzi, Universitatea ”Alexandru Ioan Cuza” din Iași aduce un omagiu unuia dintre cei mai consecvenți cavaleri ai libertății, domnul Pascal Salin, profesor emerit la Universitatea Paris-Dauphine.

În Franța, națiunea despre care François Guizot spunea că s-ar afla la originea răspîndirii civilizației în Europa, tradiția ce a făcut din salvagardarea libertății un scop fundamental are rădăcini intelectuale ce coboară, cel puțin, până la Montesquieu sau Robert Turgot. În orice caz, pe lângă cei deja menționați, ea cuprinde intelectuali precum Tocqueville, Benjamin Constant, Jean-Baptiste Say, Frederic Bastiat sau, în secolul al XX-lea, Raymond Aron, Jacques Rueff, Henry Lepage.

Însă acum jumătate de secol, Friedrich Hayek scria: „pentru ca vechile adevăruri să-și mențină puterea asupra spiritului omenesc, ele trebuie reformulate în limbajul și conceptele generațiilor succesive”. Or, cum libertatea este unul din aceste „vechi adevăruri” care ar trebui să călăuzească spiritul omului civilizat, este datoria fundamentală a oricărui cărturar onest să facă astfel încât acesta să poată fi adaptat vremurilor. Marele merit al profesorului Pascal Salin este tocmai acela de a reformula și de a cultiva principiul fundamental al libertății individuale în limbajul generațiilor din a doua jumătate a secolului al XX-lea și primele decenii ale secolului al XXI-lea. Evident, dumnealui o face de pe pozițiile unui profesor de finanțe publice și teorie monetară la una dintre cele mai prestigioase universități din Franța, Paris-Dauphine.

Demersul intelectual remarcabil al profesorului Salin debutează acum jumătate de veac, când a devenit licențiat în sociologie și a finalizat cu brio studiile doctorale în științe economice (1965). A devenit profesor universitar (la numai 27 de ani), mai întâi la

Poitiers și Nantes, iar începând cu anul 1970, la Universitatea Paris IX Dauphine. În acele vremuri, economiștii lumii occidentale se ghidau după principiile formulate de J. M. Keynes în anii 1930-1940. Mai mult decât atât, intelectualii francezi ai acelor vremuri (ultima parte a anilor 1960 și prima parte a anilor 1970) erau cucerți de ideile lui Marx. Cu toate acestea, profesorul Salin îmbrățișează concepțiile unuia dintre cei mai influenți economiști ai secolului al XX-lea, în mare vogă la acea vreme în special în Statele Unite, Milton Friedman. Acest lucru i-a permis tânărului profesor de la Universitatea Paris-Dauphin să-și concentreze energiile asupra teoriei monetare. Astfel, devine interesat de teoria cantitativă a banilor, de legătura dintre monedă și balanța de plăți și de dezvoltarea unei teorii schițate de M. Friedman, respectiv, cea a venitului permanent, motiv pentru care este considerat ca fiind principalul adept al monetarismului din Franța.

Apropierea lui Pascal Salin de monetarismul lui Milton Friedman nu viza doar aspecte de ordin tehnic. După cum bine se știe, Friedman, laureat al Premiului Nobel pentru Economie în 1976, era liderul Școlii de la Chigago, o școală care, dincolo de studiile remarcabile realizate în legătură cu fenomenele monetare, reprezenta cel mai influent bastion al liberalismului la acea vreme. În lucrările lor, acești economiști monetariști pledau pentru libertate, proprietate, piață liberă, privatizare, liber-schimb, într-un cuvânt, argumentau, cu ajutorul teoriei monetare în favoarea apărării, prezervării libertății individuale și a societății libere. Acesta este contextul în care profesorul Salin își publică primele cărți, *Une contribution à la théorie*

du revenu permanent, Presses Universitaires de France, Paris, 1965 (în calitate de co-autor), *Le franc contre l'expansion*, Paris, Cujas, 1969 (scrisă alături de J.D. Lafay et M. Giboin), *Economie internationale*, T.I: *Economie financière*, Paris, Armand Colin, collection U, 1974.

O schimbare importantă a concepției sale s-a produs în a doua jumătate a anilor 1970, prin apropierea de teoriile Școlii austriece de economie. Deși se situau pe poziții similare în ceea ce privește susținerea valorilor fundamentale ale societății libere, între Școala de la Chicago și Școala Austriacă exista o diferență importantă relativ la rolul statului în chestiuni monetare. M. Friedman și colegii săi de la Universitatea din Chicago acceptau rolul statului în sistemul monetar prin intermediul băncii centrale, care avea ca scop adaptarea cantității de bani din sistemul productiv la rata creșterii economice. În schimb, economiștii Școlii austriece rămâneau, în linii mari, pe pozițiile formulate de Ludwig von Mises în excelenta sa carte despre monedă, *The Theory of Money and Credit* (1912). În esență, poziția austriacă era următoarea: societatea liberă trebuie să funcționeze ca o ordine spontană, auto-reglată, ce se ghidează după un principiu fundamental – libertatea individuală. Sistemul economic, parte a acesteia, nu poate funcționa altfel. În consecință, economiști precum Mises, Hayek sau Rothbard au concluzionat că între idealurile unei societăți libere și funcționarea unei instituții centrale de planificare (banca centrală) există o incompatibilitate evidentă. De aceea, economiștii austrieci au considerat, aproape fără excepție, că planificarea rațională a activităților economice prin intermediul unei bănci centrale, chiar

dacă este limitată, contravine principiului liberal al extinderii în limite rezonabile a libertății personale. Acesta este motivul pentru care acești intelectuali, de o pedanterie ieșită din comun, considerau că monetarismul Școlii de la Chicago face importante compromisuri în ceea ce privește libertatea individuală.

După contactul cu teoriile Școlii austriece, profesorul Salin se apropie tot mai mult de Hayek, care îi va prefața o carte, și de Mises, în principiu, de filosofia acestora. Într-un excelent eseu, Guido Hülsmann scrie că acesta este momentul în care intelectualul Pascal Salin, economist din anii 1960, gentleman dintotdeauna, devine radical, în sensul bun al cuvântului. În *Tribute to Ludwig von Mises*, Friedrich Hayek scria despre fostul său profesor: "*To me, Professor Mises is and remains above all, a great radical, an intelligent and rational radical but, nonetheless, a radical on the right lines*". O asemenea remarcă i se aplică perfect profesorului Salin: un radical, însă unul inteligent și rațional. Într-adevăr, cărțile sale scrise după sfârșitul anilor 1970 poartă această amprență a radicalismului inteligent și rațional. În fond, nu avem de-a face cu extremisme, ci cu o poziție mai intransigentă și mai rafinată în apărarea societății libere și a corolarului ei din perspectiva economică, piața liberă. Acest lucru este ușor de sesizat în cărțile publicate începând cu anii 1980: *L'arbitraire fiscal*, Paris, Robert Laffont, 1985, a cărei a doua ediție a fost intitulată *L'arbitraire fiscal ou comment sortir de la crise*, Genève, Editions Slatkine, 1996 (tradusă în japoneză, spaniolă și italiană); *La vérité sur la monnaie*, Paris, Odile Jacob, 1990; *Macro-économie*, Paris, Presses

Universitaires de France, 1991 (tradusă în limba slovacă); *Libre-échange et protectionnisme*, Paris, Presses Universitaires de France, collection „Que sais-je?”, 1991 (tradusă în chineză, 1997), re-editată cu titlul, *Le libre-échange*, Paris, Presses Universitaires de France, collection „Que sais-je?”, 2002 (tradusă în italiană cu titlul *Globalizzazione o barbarie. Piccolo manuale contro i protezionismi*, Istituto Bruno Leoni, 2006); *La concurrence*, Paris, Presses Universitaires de France, collection "Que sais-je?", 1995 (tradusă în rusă și italiană); *Français, n'ayez pas peur du libéralisme*, Paris, Odile Jacob, 2007; *Revenir au capitalisme... pour éviter les crises*, Paris, Odile Jacob, 2010 (tradusă în italiană și în bulgară). Aceștia li se adaugă nenumărate studii și cărți scrise în calitate de co-autor.

Am lăsat la sfârșitul acestei enumerări, în mod intenționat, ceea ce poate reprezenta cartea-sinteză a operei profesorului Pascal Salin, *Libéralisme*, apărută în anul 2000 la prestigioasa editură pariziană) Odile Jacob, tradusă în italiană, spaniolă, arabă și, nu în ultimul rând, română, chiar de Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, o lucrare în care se regăsesc marile teme ale demersului său intelectual din ultima jumătate de veac.

Una dintre acestea privește sistemul monetar. Domnul Pascal Salin a dedicat o bună parte a carierei sale studiului fenomenelor monetare. La început, pozițiile sale se apropiau, mai curând, de cele ale monetariștilor de la Chicago, favorabile, în principiu, cursurilor flotante și existenței unei bănci centrale, instituție despre care se

credea că ar fi capabilă să ajusteze oferta de monedă la ritmul de creștere a volumului de bunuri și servicii. În ciuda faptului că economiștii din jurul lui Milton Friedman erau adepți convinși ai pieței libere, concepțiile lor despre monedă și sistemul bancar păreau să infirme acest lucru. Pe o poziție mai puțin echivocă se afla Școala austriacă de economie. Monetariștii militau pentru libertate economică, însă justificau monopolul statului asupra emisiunii monetare. Pe de altă parte, economiști precum Mises, Hayek sau Rothbard pledau pentru extinderea binefacerilor concurenței la domeniul emisiunii monetare.

Un rol important în apropierea profesorului Salin de concepțiile monetare ale Școlii austriece l-a avut întâlnirea cu Hayek și cu una dintre cele mai interesante cărți scrise de acesta, *Denaționalizarea banilor*. În fond, procesele spontane ale pieței sunt incompatibile cu existența unui monopolist care furnizează un element esențial al funcționării piețelor, moneda. Așadar, profesorul Salin aduce argumente solide în favoarea eliminării monopolului etatic asupra banilor, plecând de la premisa conform căreia cea mai bună metodă de alocare a resurselor rare dintr-o economie este concurența. Însă, apropierea de Școala austriacă nu l-a făcut să accepte toate ideile acestuia. Spre exemplu, el nu acceptă concepția larg împărtășită printre „austrieci”, după care soluția de salvare a sistemului monetar implică revenirea la etalonul-aur. O altă diferență provine din atitudinea sa față de sistemul bancar cu rezerve fracționare.

În principiu, economiștii Școlii austriece consideră că sursa

ciclurilor recurente manifestate prin perioade de boom și depresiune o constituie utilizarea principiului rezervelor fracționare. Ghidându-se după el, băncile comerciale pot folosi depozitele la vedere ale populației pentru a acorda credite pe termen lung. Astfel, între natura depozitelor primite și cea a creditelor acordate există un ”defazaj” temporal, ceea ce permite sistemului bancar să creeze bani din nimic, fapt ce distorsionează procesul de alocare a resurselor limitate. Pentru a evita aceste inconveniente, economiști precum Rothbard militează pentru renunțarea la principiul rezervelor fracționare și reintroducerea rezervelor integrale, adică a unei monede fondate 100% pe metal prețios. În linii mari, concepția profesorului Salin nu diferă radical de cea schițată mai sus. Însă, din punct de vedere tehnic, el nu vede o incompatibilitate majoră între practica rezervelor fracționare și libertatea sistemului bancar, un punct de vedere la care aderă mulți alți economiști de factură liberală, spre exemplu, George Selgin. Acest punct de vedere se bazează pe premisa după care, ceea ce contează, înainte de orice, în sistemul bancar, sunt libertatea și concurența și nu modul particular în care băncile acordă credite. În fapt, însuși Rothbard lasă să se înțeleagă că băncile s-ar putea ghida după acest principiu, cu precizarea că, astfel, insolvența lor devine inerentă. De fapt, teama multor economiști austrieci față de acest principiu provine din faptul că practicarea pe scară largă a tehnicii rezervelor fracționare atrage, automat, un ”împrumutător de ultimă instanță”, banca centrală, o situație incompatibilă cu funcționarea spontană a proceselor de piață.

Însă, indiferent dacă acceptăm sau nu principiul rezervelor fracționare, trebuie să fim siguri de un lucru: profesorul Salin a pledat și pledează pentru un sistem bancar cu adevărat liber, deplin compatibil cu societatea deschisă spre care năzuim. Consecvența sa în urmărirea acestui ideal nu poate fi pusă în discuție. Din acest punct de vedere, el se diferențiază de mulți alți intelectuali ale căror principii liberale se opresc la poarta băncilor centrale și nu au în vedere unul din ingredientele esențiale ale cooperării umane, moneda.

O altă temă de interes pentru profesorul Salin este cea a crizelor economice. Despre aceasta se spune că este accesibilă doar celui ce stăpânește mai toate ungherele științei economice. Într-adevăr, teoria ciclului economic presupune o bună cunoaștere a elementelor-cheie ale teoriei economice, ea reprezentând o sinteză a concepțiilor generale ale unui intelectual despre fenomenele creatoare de bogăție. Teoria care ne ajută să înțelegem depresiunile economice este departe de a fi un instrument tehnic; ea reprezintă o sinteză cu un profund substrat filosofic și doctrinar.

Misiunea fundamentală a intelectualului este aceea de a-și ajuta convivia să înțeleagă ceea ce se întâmplă în jurul lor, să dețină un set minimal de explicații asupra fenomenelor care îi afectează sau care le stârnesc interesul. Acest lucru este valabil mai ales în cazul economistului, care are ca obiect de cercetare fenomene sociale, adică, fenomene rezultate din interacțiunile indivizilor. Or, în ultimii cinci ani, una din preocupările majore ale oamenilor obișnuiți ține de criza economică. Începând cu anul 2007, omenirea se confruntă cu

dificultăți economice semnificative manifestate prin falimente bancare, creșterea ratei șomajului, scăderea puterii de cumpărare etc. Cea mai facilă explicație la care recurg, de regulă politicienii, lumea academică, *mass-media* și, prin urmare, oamenii simpli pare să fie următoarea: excesul de liberalizare din anii 1980-1990, „fundamentalismul piețelor”, retragerea statului din activitatea economică au relevat gravele slăbiciuni ale sistemului economic fondat pe piața liberă. Din această perspectivă, poziția profesorului Salin este, din nou, radicală, rațională și inteligentă: turbulențele majore cunoscute de economia mondială în ultima jumătate de deceniu constituie consecința logică a intervenției masive a statului în economie. În linii mari, explicațiile sale se pliază pe teoria austriacă a ciclului economic, formulată de Ludwig von Mises și rafinată de Friedrich Hayek.

Din punctul său de vedere, la originea depresiunii economice actuale se află politica monetară a Statelor Unite care, din dorința de a stimula economia după rețeta keynesiană, a recurs la o reducere masivă a ratei dobânzii, la începutul anilor 2000. Or, diminuarea masivă a ratei dobânzii (de la 6.5% în anul 2000, la 1% în anul 2003) a creat o „bulă financiară” și o deformare masivă a structurii „naturale” a sistemului productiv, prin intermediul expansiunii accelerate a creditului. Însă economiștii veritabili știu că, într-o lume cu resurse rare, „minunile” au o viață foarte scurtă. În consecință, prosperitatea temporară creată de intervenția unei agenții guvernamentale (în acest caz, banca centrală) este decontată cu un preț piperat printr-o depresiune care corectează erorile comise sub impulsul iluziilor

monetare generate de scăderea artificială a ratei dobânzii de băncile centrale. Așadar, profesorul Salin ne explică faptul că evenimentele ultimilor cinci-șase ani nu reprezintă altceva decât corecții dureroase ale „dezvățului” monetar și bugetar produs, în prima parte a anilor 2000, ca urmare a unei politici nechibzuite a autorităților.

Dincolo de aspectul tehnic al acestor fenomene, profesorul Salin vrea să transmită un mesaj doctrinar mult mai profund: credința nestrămutată în funcționarea spontană a ordinilor sociale complexe. Așadar, criza economică reprezintă o consecință așteptată a intervenției statului în funcționarea firească a sistemului economic. Din punctul său de vedere, orice încercare de manipulare a fenomenelor economice prin tehnici de ”inginerie socială” va atrage reacții adverse: complicatul sistem al interacțiunilor umane va percepe ingerința, intervenția ca pe ceva nefiresc și, mai devreme sau mai târziu, va reacționa pentru a obține ”ordinea naturală a lucrurilor”, deoarece piețele sunt mai inteligente decât orice planificator. De aceea, depresiunea economică nu face decât să corijeze erori ale statului intervenționist care, cu o „infatuare fatală”, își imaginează că poate ameliora viața oamenilor, plecând de la premisa omniscienței și omnipotenței sale. În consecință, concepția profesorului Salin despre funcționarea sistemului economic se înscrie în logica doctrinei „laissez faire, laissez passer, tout le monde va de lui même”, formulată de compatrioții săi fiziocrați (Mirabeau, Quesnay și Turgot) la mijlocul secolului al XVIII-lea, rafinată ulterior prin contribuțiile lui Jean-Baptiste Say și Frederic Bastiat.

După spusele lui Friedrich Hayek, concepția conform căreia fenomenele sociale complexe apar și se derulează spontan reprezintă una dintre cele mai importante schimbări de optică produse în științele umaniste de-a lungul timpului. Chiar dacă nu este acceptată decât de o minoritate a cercetătorilor din științele sociale, ideea conform căreia procesele sociale sofisticate se pot derula doar dacă sunt scutite de intervenții din partea unui agent extern, pretins omniscient, reprezintă fundamentul pe care așa-ziii *les économistes* francezi din secolului al XVIII-lea și intelectuali britanici precum A. Smith și D. Ricardo au edificat știința economică. Această concepție, schițată de Cicero în Antichitate, și reluată în prima parte a secolului al XVII-lea de Bernard Mandeville și David Hume, pare singura capabilă să ofere o explicație rezonabilă proceselor sociale ai cărei actori suntem cu toții.

Profesorul Pascal Salin utilizează această concepție filosofică pentru a conferi o explicație simplă și clară unor evenimente economice greu de înțeles, așa cum sunt cele din ultimii ani. Credința sa nestrămutată în derularea spontană a proceselor sociale conduce la o soluție greu de acceptat de către cei care așteaptă soluții dinspre „mâna vizibilă” și providențială a statului: o libertate cât mai mare pentru piețe. În mod obișnuit, omul simplu vede îndreptarea lucrurilor prin apelul la politicieni. În schimb, profesorul Salin se întreabă retoric: „*Ne se trouvera-t-il pas un grand dirigeant politique pour affirmer: « Je n'ai pas la prétention de savoir comment sortir de la crise, les marchés le savent mieux que moi, et je préfère donc m'en remettre à la sagesse des hommes ? »*” Așadar, „piețele știu mai bine” decât oricine

să rezolve probleme create, în realitate, de intervențiile guvernamentale.

Concepția profesorului Salin despre depresiunile economice reprezintă un caz particular al unei viziuni mai ample despre raportul dintre stat și societate, în general, respectiv, stat și sistemul economic, în particular. Este greu de spus unde anume a apărut ideea Statului cu "S", pretins omniscient și omnipotent. Un efort arheologic în lumea ideilor ne-ar duce probabil la Platon, care își imagina că *polis*-ul ideal trebuie condus de un trimis legitim al zeilor pe Pământ, un ins bun, drept și, mai ales, atotștiutor. Însă putem afirma, cu destulă siguranță, că mitul statului ce-și aroga puteri și capacități extraordinare s-a consacrat în Franța epocii mercantile. În contemporaneitate, mitologia etatistă i-a determinat pe mulți intelectuali să considere agențiile guvernamentale drept instrumente ce pot fi utilizate pentru a ameliora, fără restricții, condiția materială și spirituală a omului. Entuziasmul intelectualilor față de metodele de „inginerie socială”, încrederea lor de neclintit în viabilitatea indiscutabilă a politicilor publice a făcut din statul modern marele mântuitor al umanității, instrumentul infailibil de îndreptare a oricărei slăbiciuni a naturii umane. Profesorul Salin face parte din grupul restrâns al intelectualilor pesimiști în legătură cu pretențiile calității ale Leviathan-ului modern. Din punctul său de vedere, "*L'État n'a aucune justification morale ni scientifique, mais (...) constitue le pur produit de l'émergence de la violence dans les sociétés humaines*".

Analizată din perspectiva concepțiilor dominante ale epocii

noastre, o asemenea afirmație ar putea fi considerată radicală, exagerată. Însă dacă încercăm să înțelegem fenomenele sociale din perspectiva tradiției intelectuale fondată de Cicero și continuată prin concepțiile lui David Hume, Adam Ferguson, Adam Smith, Michael Polanyi sau Friedrich Hayek, ne dăm seama că statul reprezintă un monopolist asupra instrumentelor coercitive care, de foarte multe ori, folosește constrângerea și inhibă cooperarea voluntară a oamenilor liberi. Desacralizarea statului, considerat, în mod cu totul absurd, un soi de agent moralizator al societății, reprezintă obiectivul fundamental al operei profesorului Salin. Acest lucru este cât se poate de evident atât în cartea *L'arbitraire fiscal*, cât și în remarcabilă lucrare cu caracter de sinteză, menționată deja, *Libéralisme*. În esență, poziția sa poate fi rezumată astfel: ordinele sociale complexe funcționează ca procese spontane, bazate pe cooperarea voluntară și interesată a indivizilor liberi. Ingerința unui agent extern nu poate ameliora funcționarea societăților umane, deoarece acesta nu poate fi un soi de ființă superioară, bună, morală, dreaptă, atotștiutoare. Or, dacă statul nu este un supra-om, piețele, care nu reprezintă altceva decât rețele sociale sofisticate rezultate din interacțiunile repetate și reajustate ale indivizilor, sunt superioare unui instrument sacralizat pe nedrept, însă lipsit de valori morale superioare, inteligență și, mai ales, de omnisciență. Consecința logică a poziției profesorului Salin, schițată deja în legătură cu subiectul depresiunii economice, este opțiunea sa pentru o dereglementare masivă a activităților economice. Spre deosebire de adepții *scientismului*, el preferă piețe complet libere: „Un

marché sans règles publiques fonctionne mieux qu'un marché réglementé". Așadar, între stat și piețe există o relație de excludere reciprocă. Mai mult decât atât, cărțile sale aduc argumente conform cărora, departe de a ameliora procesul de alocare a resurselor, reglementarea produce „efecte perverse”.

Consecința acestei concluzii este evidentă atunci când analizăm concepția sa despre politica guvernamentală, considerată de mulți instrumentul insubstituibil de ameliorare a prosperității indivizilor. Statul aplică politici dacă are resurse, ceea ce nu se întâmplă în realitate. Prin urmare, el și le procură prin intermediul impozitării. Or, impozitarea tinde să aducă atingere proprietății și libertății oamenilor, să descurajeze munca susținută, asumarea riscurilor și „să aducă atingere drepturilor fundamentale ale indivizilor”.

Poziția profesorului Pascal Salin despre piețe și stat se situează împotriva curentului dominant al secolului al XX-lea, format sub imperiul credințelor răspândite de povețele lui J. M. Keynes. Sub amenințarea efectelor devastatoare ale Marii Depresiuni din anii 1930 și induși în eroare de pretinsele puteri magice ale metodelor de inginerie socială concepute în aceeași perioadă, mulți dintre cercetătorii fenomenelor sociale au abandonat învățăturile fondatorilor științei economice, considerându-le desuete, inadecvate vremurilor. În consecință, lumea academică a abandonat calea „sistemului de principii” (B. Constant) care au pus bazele evoluției extraordinare a lumii occidentale, alegând „drumul către servitute”. Din acel moment,

știința economică a trecut prin transformări importante. Cărțile și manualele de economie s-au umplut cu demonstrații matematice sofisticate, cu „multiplicatori” bugetari, cu „acceleratori” care încercau să demonstreze că un leu cheltuit de stat, însă nu și de o firmă privată, creează un venit de câteva ori mai mare, locuri de muncă, pe scurt, bunăstare generală. Astfel, cea mai mare parte a economiștilor au devenit partizanii reglementărilor, ai creșterii taxelor, impozitelor și cheltuielilor publice, ai naționalizărilor etc. Prin urmare, se considera că visul etatic al mercantilismului, fondat pe revelații, prejudecăți și erori de judecată, avea acum o bază „științifică”. În mod paradoxal, se credea că sistemul capitalist, al pieței libere, primea o gură de oxigen salvatoare prin creșterea rolului statului în activitățile economice. Prin Keynes, mitul statului omnipotent, omniscient și moralizator se ridica, din nou, deasupra „spiritelor animalice” ce domină piețele. Din această perspectivă, opera profesorului Salin reprezintă un efort intelectual remarcabil de demontare a unei noi mitologii care, între timp, dobândise ștaif „științific”.

Domnul Pascal Salin nu s-a impus doar ca cercetător remarcabil al fenomenelor sociale, ci și ca un popularizator excelent al unor concepte și teorii aparent inaccesibile marelui public. Una din marile erori ale intelectualilor constă în aceea de a considera că teoriile lor penetrează cu mare ușurință opinia publică; alții, își imaginează că oamenii obișnuiți le acceptă concepțiile prin simplul ascendent pe care inteligența și-l imaginează că l-ar exercita asupra oamenilor obișnuiți. În realitate, viața omului de pe stradă poate fi ameliorată

dacă acesta este ghidat, nu de orice idee, ci de ideile sănătoase. Prin urmare, intelectualul onest nu trebuie să se mulțumească închizându-se în turnul de fildeș al propriilor concepții, savurând egoist plăcerea de a fi formulat teorii solide. Nu-i suficient să demonstrezi că statul nu poate multiplica veniturile cheltuind mai mulți bani; trebuie să-i convingi și pe ceilalți. Într-un anume sens, el trebuie să fie un soi de predicator al adevărurilor evidente. Or, profesorul Salin a depus eforturi remarcabile în diseminarea acestora.

Activitatea sa nu se rezumă la scrierea excelentelor lucrări sus-menționate. Dumnealui s-a implicat cu pasiune în dezbateri publice ori de câte ori a considerat că avea ceva important de spus. Nenumăratele apariții la radio și televiziune, interviuri acordate ziarelor și revistelor, într-un mediu dominat, de multe ori, de prejudecăți și erori, au făcut ca teoriile sale să pătrăsească biroul bine ferecat al cercetătorului și să pătrundă acolo unde nevoia de luciditate e mai intensă ca oriunde în altă parte. Pozițiile în legătură cu politica Uniunii Europene, cu integrarea monetară, cu liberalizarea serviciilor în spațiul european au fost ascultate cu interes de marele public. Evident, activitatea sa de diseminare nu s-a oprit aici. Profesorul Salin a scris și scrie în ziare și reviste de largă circulație internațională, precum *Wall Street Journal Europe*, *Québécois Libre*, *Le Figaro*, *Les Echos*, *Le Monde* etc.

Încă din primii ani de carieră universitară s-a înconjurat de tineri dornici să-i împărtășească și să-i dezvolte concepțiile, colaborând, în calitate de profesor, conducător de doctorat și

cercetător, cu intelectuali importanți precum François Guillaumat, Philippe Lacoude, Bertrand Lemennicier sau Frédéric Sautet. Atât calitatea operei, cât și abilitățile de intelectual public îl recomandă pe profesorul Pascal Salin drept unul dintre cei mai importanți gânditori liberali ai zilelor noastre.

A A
A A

Travaliul intelectual susținut, perserverența ideatică și valoarea indiscutabilă a operei i-au adus domnului Pascal Salin o recunoaștere academică și profesională binemeritată. Astfel, într-o jumătate de veac de eforturi susținute, puse în slujba apărării idealului care a stat la baza avansului civilizației în Europa – libertatea-, profesorul Salin a primit nenumărate premii și distincții.

Pentru merite deosebite, a primit, în anul 2008, cea mai înaltă distincție acordată de statul francez, respectiv cea de *l'Officier de la Légion d'Honneur*. Această distincție supremă la care pot spera compatrioții lui Montesquieu și Tocqueville vine după alte distincții de prim rang, precum cele de *Officier de l'Ordre national du Mérite* (14 mai 2003), *Officier de l'Ordre des Palmes Académiques* (1988) și *Chevalier de l'Ordre des Arts et des Lettres* (1987).

Timp de patru ani, între 1994 și 1998, profesorul Salin a deținut funcția de președinte al Societății Mont Pelerin, care, deși nu reprezintă o distincție în sensul strict al cuvântului, poate fi considerată una dintre cele mai onorabile demnități la care poate aspira un intelectual. Pentru a ne convinge de acest lucru, este suficient să ne amintim că printre fondatorii acestei organizații s-au numărat Friedrich Hayek, Karl Popper, Milton Friedman sau Ludwig von Mises. Ocupând această prestigioasă funcție, domnul

Pascal Salin a intrat în galeria unor intelectuali remarcabili, precum Wilhelm Röpke, Bruno Leoni, George Stigler, James Buchanan sau Gary Becker, ultimii trei fiind laureați ai Premiului Nobel pentru Economie.

În prezent, profesorul Salin este membru corespondent al Academiei de Științe din Argentina, membru al Academic Advisory Board al Atlas Economic Research Foundation, una din cele mai mari organizații de profil din lume, și face parte din consilii de conducere a unor entități similare, al căror obiectiv fundamental îl constituie promovarea idealurilor societății deschise și ale economiei de piață. În același timp, face parte din conducerea editorială a unora dintre cele mai prestigioase publicații din lume, dintre care amintim *Independent Review*, *Quarterly Journal of Austrian Economics*, *Economie et Gestion*, *Journal of Libertarian Studies*, *Procesos de Mercado*, *Revue africaine de stratégie*. În urmă cu câțiva ani, domnul Pascal Salin a acceptat invitația Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași de a deveni membru al comitetului academic al revistei *The Review of Economic and Business Studies*.

În semn de recunoaștere a meritelor sale în dezvoltarea științei economice și promovarea idealurilor libertății, profesorul Salin a fost recompensat cu *Prix Renaissance de l'économie* și titlul de Doctor Honoris Causa al Free University din Tbisili, Georgia.

Experiența profesională remarcabilă, autoritatea indiscutabilă în chestiuni de teorie economică i-au permis să devină consultant pentru Fondul Monetar Internațional,

Organizația Națiunilor Unite și Organizația pentru Alimentație și Agricultură.

Toată viața sa, profesorul Pascal Salin a luptat cu inteligență, onestitate intelectuală și consecvență pentru a asigura triumful unuia din „vechile adevăruri” ce ar trebuie să călăuzească mintea omului civilizat, libertatea.

În semn de recunoștință pentru efortul depus, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, ghidată de idealul „PER LIBERTATEM AD VERITATEM”, îi acordă titlul de *Doctor Honoris Causa*.

Comisia de elaborare a Laudatio:

Președinte,

Prof. univ. dr. **Vasile IȘAN**, Rectorul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Membri:

Prof. univ. dr. **Constantin RUSU**, Președinte al Senatului Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Prof. univ. dr. **Henri LUCHIAN**, Prorector al Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Prof. univ. dr. **Dinu AIRINEI**, Decanul Facultății de Economie și Administrarea Afacerilor, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Prof. univ. dr. **Ion POHOAȚĂ**, Directorul Departamentului de Economie și Relații Internaționale, Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Conf. univ. dr. **Gabriel Claudiu MURSA**, Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Iași, 24 octombrie 2013